

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskuksesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskuksesta. Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskuksen tarkoituksena on tukea keskuksen osallisten pyrkimyksiä tehostaa hybridiuhkiin liittyviä valmiuksiaan sekä sietokykyään. Keskuksen tehtävät perustuvat Helsingissä huhtikuussa 2017 allekirjoitettuun yhteisymmärryspöytäkirjaan.

Keskuksesta säädettävässä laissa annettaisiin keskukselle oikeushenkilön asema ja oikeuskelpoisuus Suomessa. Lisäksi laissa säädettäisiin muun muassa keskuksen tehtävistä, toimieliimistä ja henkilöstöstä, lainkäytöllisestä koskemattomuudesta, toimitilojen, arkistojen ja viestinnän loukkaamattomuudesta, henkilöstön asemasta sekä keskuksen toiminnan rahoituksesta osallistumismaksuilla ja muulla rahoituksella.

Esitys liittyy valtion vuoden 2017 lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2017.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA JA SEN ARVIOINTI.....	3
2.1 Hybridiosaamiskeskusta koskeva selvitystyö.....	3
2.2 Yhteisymmärryspöytäkirja Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskuksesta.....	5
2.3 Nykytilan arviointi.....	6
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	7
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	8
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	8
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	9
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	9
5 ASIAN VALMISTELU.....	9
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	9
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	9
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	10
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	11
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	11
2 VOIMAANTULO.....	16
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	16
LAKIEHDOTUS.....	18
Laki Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskuksesta.....	18
LIITE.....	23
YHTEISYMMÄRRYSPÖYTÄKIRJA.....	23
EUROOPAN HYBRIDIUHKIEN TORJUNNAN OSAAMISKESKUKSESTA.....	23

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Euroopan turvallisuustilanteen heikkenemiseen liittyy ilmiöitä, joita voidaan kuvata hybridi-toimintana. Hybridivaikuttamisella ymmärretään suunnitelmallista toimintaa, jossa valtiollinen tai ei-valtiollinen toimija voi hyödyntää samanaikaisesti erilaisia keinoja vaikuttaakseen kohteena olevan valtion heikkouksiin ja saavuttaakseen omat tavoitteensa. Kyseeseen voivat tulla esimerkiksi sotilaalliset, taloudelliset tai teknologiaan perustuvat painostuskeinot sekä erilaiset informaatio-operaatiot, mukaan lukien sosiaalisen median hyödyntäminen.

Kansainvälinen yhteistyö hybridiuhkiin liittyvissä kysymyksissä on lisääntynyt. Hybridiuhkiin vastaamiseksi on nähty tarpeen lisätä tietoisuutta hybridiuhkista sekä yhteiskuntien haavoittuvuuksista, joita voidaan hyödyntää hybridioperaatioissa. Hybridiuhkiin pyritään vastaamaan myös jatkuvalla ja pitkäkestoisella strategisella viestinnällä, jossa yhteistyö on käynnistynyt niin Euroopan unionin (EU) kuin Pohjois-Atlantin liiton (Nato) piirissä. Hybridiuhkiin liittyvät energiahuollon haavoittuvuudet ja kriittisen energiainfrastruktuurin suojeleminen ovat olleet osa kokonaisturvallisuuden kehittämistä myös kansainvälisessä yhteistyössä. Erillisten osaamiskeskusten perustaminen on ollut osa kansainvälisen yhteistyön lisääntymistä.

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen eduskunnalle toukokuussa 2015 tiedonantona antaman strategisen ohjelman mukaan hallitus vahvistaa kokonaisturvallisuusajattelua kansallisesti, EU:ssa ja kansainvälisessä yhteistyössä. Tämä koskee erityisesti uusien ja laaja-alaisen uhkien, kuten hybridivaikuttamisen, kyberhyökkäysten ja terrorismin torjuntaa.

Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa (VNS 7/2016) esitetään yhtenä painopisteenä EU:n vahvistamista turvallisuusyhteisönä. Hybridivaikuttamisen todetaan lisääneen tarvetta toimia sekä sisäisen että ulkoisen turvallisuuden tarpeet huomioon ottaen. Turvallisuusuhkiin vastaaminen niin unionin sisällä kuin sen ulkopuolellakin edellyttää riittävää suorituskykyä vaikuttamisen oikea-aikaiseen tunnistamiseen sekä valtiollisen päätöksenteon ja ulkorajojen koskemattomuuden turvaamiseen. Myös Suomeen kohdistuu hybridivaikuttamiseen kuuluvien keinojen käyttöä.

Valtioneuvoston eduskunnalle antamassa selvityksessä EU:n vaikuttamisstrategiasta 2017 (E 123/2016 vp) todetaan, että Suomi valmisteleekin monikansallisen EU:ta tukevan hybridiosaamiskeskusten perustamista vuoden 2017 aikana yhdessä kiinnostuneiden kumppanimaiden kanssa.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Hybridiosaamiskeskusta koskeva selvitystyö

EU:n ulkoasiainneuvosto antoi toukokuussa 2015 EU:n korkealle edustajalle tehtäväksi valmistella yhteistyössä Euroopan komission ja Euroopan puolustusviraston kanssa sekä jäsenvaltioita konsultoiden kehysasiakirjan ja käytännön ehdotuksia hybridiuhkiin vastaamiseksi. Myös Eurooppa-neuvosto peräänkuulutti kesäkuussa 2015 toimia hybridiuhkiin vastaamiseksi. Työ käynnistyi syksyllä 2015. Komissio ja unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja antoivat yhteisen tiedonannon Euroopan parlamentille ja neuvostolle yhteisestä kehuksesta hybridiuhkien torjumiseksi 6 päivänä huhtikuuta 2016 (JOIN(2016) 18 lopullinen). Se valmisteltiin Euroopan puolustusviraston kanssa jäsenvaltioita kuullen. Tiedonannossa muun muassa kehoitettiin jäsenvaltioita harkitsemaan hybridiuhkien vastaisen osaamiskeskusten perustamista. Ulkoasiainneuvosto antoi 19 päivänä huhtikuuta 2016 tiedonantoa kos-

kevat päätelmät, joissa jäsenvaltioita kehoitettiin samoin harkitsemaan osaamiskeskuksen perustamista.

Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan, komission puheenjohtajan ja Naton pääsihteerin yhteisjulistus hyväksyttiin 8 päivänä heinäkuuta 2016 Varsovan huippukokouksen yhteydessä. EU:n ja Naton yhteistyön tiivistämistä koskevassa julistuksessa todettiin kiireellinen tarve kehittää EU:n, Naton ja niiden jäsenten kykyä torjua hybridiuhkia. EU:n ja Naton 6 päivänä joulukuuta 2016 hyväksymässä julistuksen toimeenpanoa koskevissa yhteisissä toimenpide-ehdotuksissa rohkaistaan EU:ta, Natoa ja niiden jäseniä osallistumaan vuonna 2017 perustettavan eurooppalaisen keskuksen toimintaan.

Suomen kokonaisturvallisuuden mallia on käytetty esimerkkinä hybridiuhkiin varautumisesta ja toiminnan organisoinnista yksittäisessä jäsenmaassa. Suomi on eri yhteyksissä korostanut hybridiuhkiin vastaamisen tärkeyttä ja toisaalta esittelemällä EU:n toimielimille ja elimille sekä jäsenvaltioille Suomen yhteiskunnallista varautumista. Suomeen kohdistuikin EU:n piirissä odotuksia hybridiuhkia ja vastatoimia käsittelevän ja samalla EU:ta tukevan keskuksen perustamisesta, kun hybriditiedonantoa valmisteltiin. Suomi nähtiin luontevana isäntämaana keskukselle.

EU-ministerivaliokunta linjasi 27 päivänä tammikuuta 2016, että Suomi selvittää mahdollisen keskuksen perustamista. Helmikuussa 2016 Suomi aloitti keskustelut kiinnostuneiden jäsenvaltioiden ja komission kanssa. Keskusteluissa kartoitettiin mahdollisen keskuksen lisäarvoa ja suhdetta muihin toimijoihin. Erityisesti pohdittiin osaamiskeskuksen suhdetta juuri toimintansa aloittaneeseen EU:n ulkosuhdehallinnon alaisen tiedustelukeskuksen (EU INTCEN) yhteyteen perustettuun yksikköön (Hybrid Fusion Cell). Fuusiokeskuksen toiminta-ajatuksena on mahdollistaa hybridiuhkia koskevan luokitellun ja ei-luokitellun informaation ja analyysitiedon systemaattinen vaihtaminen jäsenvaltioiden, EU:n toimielinten ja elinten sekä kolmansien osapuolien välillä. Fuusiokeskuksen tehtävänä on tuottaa analyyskejä ja raportteja hybridi-ilmiöstä erityisesti keskittyen kolmansissa maissa ilmenevään toimintaan. Keskusteluiden perusteella syntyi näkemys, että fuusiosolun lisäksi tarvitaan toinen, pidemmän tähtäimen analyysityötä tekevä jäsenvaltiolähtöinen keskus, joka voisi tehdä yhteistyötä myös Naton kanssa.

Keskuksen selvitystyössä painotettiin päällekkäisyyksien välttämistä olemassa olevien toimijoiden kanssa. Esimerkiksi kyberpuolustusta, strategista viestintää ja energiaturvallisuutta käsittelevät osaamiskeskuksat on jo perustettu Naton puitteissa kiinnostuneiden maiden aloitteina Viroon, Latviaan ja Liettuaan.

Keskuksen nähtiin täyttävän hybridiuhkiin vastaamisessa erityisesti strategisen tason tarpeet, koulutuksen ja harjoitustoiminnan. Institutionaalisen kehikon osalta keskusteluja käytiin siitä, olisiko mahdollisella osaamiskeskuksella institutionaalinen yhteys EU:hun tai Natoon vai olisiko se jäsenvaltiovetoinen, maaryhmän toimesta perustettava, verkostomainen toimija. Keskusteluissa päädyttiin verkostomaiseen toimijaan, joka pystyy joustavasti tekemään yhteistyötä EU:n ja Naton kanssa.

Keskuksen perustamiskirjan valmistelu aloitettiin Helsingissä marraskuussa 2016. Valmistelukokouksiin Helsingissä osallistui neljätoista EU:n jäsenvaltiota, Norja ja Yhdysvallat sekä EU:n ulkosuhdehallinto ja Naton sihteeristö. Keskuksen perustamisesta kiinnostuneille hallituksille esitettiin ensin keskuksen perustamista kansainvälisenä järjestönä. Tämä olisi toteutettu oikeudellisesti sitovalla perustamissopimuksella. Lähes kaikki mukana olleet hallitusten edustajat ilmoittivat pitävänsä parempana, että keskus perustettaisiin poliittisella yhteisymmärryspöytäkirjalla. Tätä perusteltiin ennen kaikkea prosessin nopeuden näkökulmasta verrattuna kansainvälisen sopimukseen, joka olisi edellyttänyt useassa valtiossa parlamenttikäsitte-

lyä. Keskustelujen perusteella perustamissopimusluonnos muotoiltiin yhteisymmärryspöytäkirjaksi siten, että sen ydinsisältö säilyi samana.

Yhteisymmärryspöytäkirjan Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskuksesta, jäljempänä *hybridiosaamiskeskus*, allekirjoittivat Helsingissä 11 päivänä huhtikuuta 2017 Suomen lisäksi Iso-Britannia, Latvia, Liettua, Puola, Ranska, Ruotsi, Saksa ja Yhdysvallat. Osalla hallituksista, jotka olivat ilmaisseet kiinnostuksensa allekirjoitukseen, kansallinen päätöksenteko osallistumisesta oli huhtikuussa vielä kesken. Näillä hallituksilla on kuitenkin mahdollisuus allekirjoittaa yhteisymmärryspöytäkirja perustajajäsenenä myöhemmin kuluvana vuonna. EU:n ulkosuhdehallinto ja Naton sihteeristö eivät tule keskuksen jäseniksi, mutta ovat ilmoittaneet osallistuvansa sen toimintaan. Keskuksen jäseneksi voidaan myöhemmin kutsua myös muita EU:n ja Naton jäsenvaltioita.

2.2 Yhteisymmärryspöytäkirja Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskuksesta

Yhteisymmärryspöytäkirjan mukaan hybridiosaamiskeskus sijaitsee Helsingissä ja toimii verkostomaisesti. Toiminta tapahtuu osittain jäsenvaltioiden vetovastuulla toimivissa aihekohtaisissa intressiyhteisöissä (*Communities of Interest*). Ne keskittyvät hybridiuhkiin liittyvien eri osa-alueiden tarkasteluun. Intressiyhteisöjen teemoiksi on kaavailtu valtioiden harjoittamaa hybridivaikuttamista, ei-valtiollisten toimijoiden hybriditoimia sekä haavoittuvuuksia ja sietokykyä.

Yhteisymmärryspöytäkirjan mukaan hybridiosaamiskeskus harjoittaa strategisen tason vuoropuhelua, tutkimusta, koulutusta, konsultointia ja käytännön harjoituksia, joilla pyritään parantamaan valmiuksia hybridiuhkien torjumiseksi. Hybridiosaamiskeskuksen lisäarvona on nähty uusien yhteistyömuotojen kehittäminen asiantuntijaverkoston avulla. Lisäksi hybridiosaamiskeskuksen odotetaan tarjoavan mahdollisuuksia tarkastella hybridiuhkia kokonaisvaltaisesti. Toimintaan on tarkoitus saada mukaan laaja-alaisesti eri ammatti- ja tieteenalojen asiantuntijoita. Toiminnan alkuvaiheeseen on alustavasti kaavailtu muun muassa eräiden tutkimusten tilaamista sekä jäsenvaltioiden hybridiasiantuntijat yhteen kokoavan konferenssin järjestämistä.

Hybridiosaamiskeskusta ohjaa toimintaan osallistuvien hallitusten edustajista koostuva johtokunta. Johtokunnan kokousta johtaa puheenjohtaja, jonka toimikausi on kolme vuotta. Johtokunta määrittää hybridiosaamiskeskuksen toimintaperiaatteet ja hyväksyy sen työjärjestyksen ja työohjelman. Johtokunta hyväksyy myös hybridiosaamiskeskuksen talousarvion ja tilinpäätöksen sekä päättää osallistumismaksuista. Johtokunnalla on mahdollisuus päättää myös uusin EU:n jäsenvaltioiden ja Nato-maiden hallitusten edustajien kutsumisesta hybridiosaamiskeskuksen osapuoliksi. Johtokunnan päätökset tehdään yksimielisesti. Ainoastaan uusien osallistujamaiden kutsumisesta päätetään yksinkertaisella enemmistöllä.

Hybridiosaamiskeskuksella on sihteeristö, joka vastaa ns. yhteisistä toiminnoista (tutkimus, koulutus, konsultointi ja harjoitukset). Lisäksi sihteeristö koordinoi ja tukee intressiyhteisöjen toimintaa. Tarkoituksena on, että hybridiosaamiskeskuksen työ käynnistyisi syyskuun 2017 alussa.

Hybridiosaamiskeskuksen toiminta rahoitetaan vuosittaisilla jäsenvaltioiden osallistumismaksuilla, vapaaehtoisilla maksuilla sekä muilla keskuksen hyväksymillä tuloilla. Suomi vastaa hybridiosaamiskeskuksen toimitilojen ylläpitoon liittyvistä kuluista, kuten toimitilojen vuokrasta ja ulkoisen turvallisuuden kustannuksista. Toimintaan osallistuvat valtioiden hallitukset sekä EU ja Nato voivat antaa hybridiosaamiskeskukselle myös muita resursseja, kuten henkilöstöä.

Yhteisymmärryspöytäkirja sisältää myös määräykset hybridiosaamiskeskuksen ulkoisesta ja sisäisestä turvallisuudesta sekä hybridiosaamiskeskuksen toiminnan yhteydessä käsiteltävästä turvallisuusluokitellusta tiedosta. Suomi vastaa hybridiosaamiskeskuksen ulkoisesta turvallisuudesta. Hybridiosaamiskeskuksen sisäisestä turvallisuudesta, kuten vierailuista, turvallisuusselvityksistä ja tietoturvallisuudesta vastaa hybridiosaamiskeskuksen johtaja tai hänen määräämänsä henkilö johtokunnan hyväksymien turvallisuusmääräysten mukaisesti. Hybridiosaamiskeskuksen käsittelemään turvallisuusluokiteltuun tietoon sovelletaan tietoturvallisuutta koskevia järjestelyjä, jotka voivat tapauksesta riippuen olla esimerkiksi EU:n, Naton tai osallistuvien valtioiden kesken tehtyjä sopimuksia turvallisuusluokittelun tiedon käsittelystä tai muita vastaavia järjestelyjä.

Pöytäkirja sisältää myös menettelylliset määräykset riitojen ratkaisemisesta, kuten myös määräykset pöytäkirjan voimaantulosta, muuttamisesta, voimassaolosta, irtisanomisesta ja päättämisestä sekä uusien osallistujien hyväksymisestä. Riidat ratkaistaan neuvottelemalla.

Pöytäkirja tuli voimaan sen allekirjoitushetkellä 11 päivänä huhtikuuta 2017, kun pöytäkirjassa asetettu viiden valtion mukaan luettuna Suomen allekirjoitus täytti pöytäkirjan voimaantuloehdon. Myöhemmin allekirjoittavien hallitusten osalta pöytäkirja tulee voimaan kunkin hallituksen edustajan allekirjoitushetkellä. Johtokunta voi yksinkertaisella enemmistöllä päättää kutsua EU:n tai Naton jäsenenä olevan valtion hallituksen osallistumaan yhteisymmärryspöytäkirjan mukaiseen yhteistyöhön. Tällaisessa tapauksessa kutsutun hallituksen tulee vielä erikseen vahvistaa halukkuutensa osallistua. Pöytäkirja tulee voimaan kyseisen hallituksen osalta sihteeristön vastaanotettua kyseisen vahvistuksen. Osallistuvat hallitukset voivat yksimielisesti päättää muuttaa pöytäkirjaa. Pöytäkirja on voimassa toistaiseksi, mutta kunkin osallistujan on mahdollista irtisanoa se. Pöytäkirjan voimassaolo voidaan myös yhteisesti päättää, jos osallistuvien hallitusten määrä laskee alle neljän tai Suomen hallitus päättää lopettaa osallistumisensa. Yhteisymmärryspöytäkirjan irtisanomisen tai päättämisen jälkeen siitä johtuvat velvoitteet saatetaan pöytäkirjan mukaisessa määräajassa päätökseen. Turvallisuusluokitellun tiedon käsittelyä koskevat velvoitteet säilyvät voimassa myös näissä tapauksissa.

Yhteisymmärryspöytäkirjan suomenkielinen käännös on hallituksen esityksen liitteenä. Sitä ei oikeudellisesti sitomattomana asiakirjana esitetä eduskunnan hyväksyttäväksi perustuslain 8 luvun mukaisesti.

2.3 Nykytilan arviointi

Poliittisesti sitovassa yhteisymmärryspöytäkirjassa on ilmaistu osapuolten yhteinen tahto perustaa hybridiosaamiskeskus. Yhteisymmärryspöytäkirjassa ei oikeudellisesti sitomattomana asiakirjana ole mahdollista tehokkaasti määrätä hybridiosaamiskeskuksen oikeudellisesta asemasta.

Esimerkiksi Naton osaamiskeskusten ja niiden henkilöstön oikeudellinen asema perustuu Naton sotilasesikuntien ja niiden henkilöstön asemaa koskevaan 28 päivänä elokuuta 1952 tehtyyn Pariisin pöytäkirjaan sekä isäntämaiden ja Naton transformaatioesikunnan (HQ SACT) välillä tehtyihin täydentäviin sopimuksiin. Osaamiskeskuksille on Pariisin pöytäkirjan 14 artiklan mukaisesti myönnetty sotilasesikuntien asemaa vastaava asema Naton neuvoston päätöksellä.

Hybridiosaamiskeskuksen oikeudellinen asema ei ole verrannollinen Naton osaamiskeskuksiin, joiden asema perustuu edellä mainittuihin sitoviin kansainvälisiin sopimuksiin. Sen asema ei ole myöskään verrannollinen EU:n erillisvirastoihin, jotka perustetaan itsenäisiksi oikeushenkilöiksi EU:n lainsäädännöllä ja joiden kanssa isäntämaa tekee toimipaikkasopimuksen

tai vastaavan järjestelyn. Jotta hybridiosaamiskeskuksella olisi Suomessa oikeushenkilöllisyys ja oikeuskelpoisuus, on asiasta tarpeen säätää lailla

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Hybridiosaamiskeskuksen oikeudellisen aseman toteuttamisvaihtoehtoina olisi periaatteessa ollut perustaa keskus EU:n virastona tai Naton osaamiskeskuksena. Kumpakaan näistä vaihtoehtoista ei kuitenkaan pidetty luontevana, koska keskuksen yhtenä tavoitteena oli tarjota institutionaalisesti neutraali foorumi EU:n ja Naton yhteistyölle hybridiuhkien torjunnassa. Keskuksen sijoittuminen Natoon kuulumattomaan maahan muodosti myös lisäesteen sille, että keskus olisi toteutettu Naton osaamiskeskuksena.

Yhteisymmärryspöytäkirjassa ei ole mahdollista sitovasti määrätä hybridiosaamiskeskuksen oikeushenkilöllisyydestä ja oikeuskelpoisuudesta, eikä myöskään erioikeuksista ja vapautuksista, jotka edellyttävät eduskunnan suostumusta. Hybridiosaamiskeskuksen toiminnan kannalta näille on kuitenkin tarve sen päätoimipaikassa Suomessa. Tämän vuoksi yhteisymmärryspöytäkirjan valmisteluissa päädyttiin siihen, että pöytäkirjan rinnalla valmistellaan Suomessa kansallinen laki, joka sisältää ne säännökset, jotka ovat tarpeen keskuksen tehokkaan toiminnan takaamiseksi Suomessa.

Yhteisymmärryspöytäkirja jättää avoimeksi hybridiosaamiskeskuksen oikeushenkilömuodon Suomessa. Valmistelussa selvitettiin ensi vaiheessa vaihtoehtoa, jossa hybridiosaamiskeskus olisi perustettu Suomessa yhdistyksenä tai säätiönä. Julkisen oikeushenkilön statuksen katsottiin kuitenkin paremmin soveltuvan hybridiosaamiskeskuksen tehtäviin, toimintaan ja sen kansainväliseen luonteeseen. Hybridiosaamiskeskuksen asema päädyttiin näin ollen järjestämään esittämällä hybridiosaamiskeskukselta säädettävää kansallista lakia, jolla hybridiosaamiskeskus saa julkisen oikeushenkilön aseman.

Ehdotetun lain mukaan hybridiosaamiskeskuksen päätoimipaikka sijaitsisi Helsingissä. Se toimisi verkostomaisesti. Hybridiosaamiskeskuksen tehtävänä olisi lisätä tietoisuutta hybridiuhkista sekä yhteiskuntien haavoittuvuuksista, joita voidaan hyödyntää hybridioperaatioissa. Pyrkimyksenä olisi myös auttaa resilienssin eli yhteiskuntien sietokyvyn lisäämisessä.

Lailla hybridiosaamiskeskukselle annettaisiin oikeushenkilöllisyys ja oikeuskelpoisuus Suomessa. Hybridiosaamiskeskus saisi julkisen oikeushenkilön aseman, mutta se ei olisi osa Suomen valtiota eikä osa valtion budjettitaloutta. Lailla säädettäisiin muun muassa hybridiosaamiskeskuksen toimielimistä ja henkilöstöstä, tehtävistä sekä rahoituksesta. Hybridiosaamiskeskuksen toiminta ja tehtävät huomioiden sille esitetään säädettäväksi kansainvälisille järjestöille tyypillinen lainkäytöllinen koskemattomuus sekä toimitilojen, arkiston ja viestinnän loukkaamattomuus. Hybridiosaamiskeskuksen johtokunnan jäsenille puheenjohtaja mukaan lukien, johtajalle ja hybridiosaamiskeskuksen henkilöstölle esitetään heidän keskuksen toimintaan liittyvien tehtävien kannalta tarpeellista vapautusta Suomen lainkäyttövallasta. Hybridiosaamiskeskus olisi kirjanpitovelvollinen ja sillä tulisi olla tilintarkastuslaissa (1141/2015) tarkoitettu KHT-tilintarkastaja.

Hybridiosaamiskeskus ei käyttäisi Suomessa julkista valtaa, eikä sillä olisi julkisia hallintotehtäviä.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Esitys liittyy vuoden 2017 lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitus käsitellä eduskunnassa sen yhteydessä.

Hybridiosaamiskeskuksen arvioidut vuosikustannukset ovat noin 1,5 miljoonaa euroa, josta vuokrien ja muun kiinteistön käyttöön liittyvien menojen, kuten siivous-, turvallisuus- ja tietojärjestelmäteknologian -osuudeksi arvioidaan 0,4 miljoonaa euroa. Henkilöstösidonnaiset ja muut menot arvioidaan olevan 1,1 miljoonaa euroa. Toimintaan osallistuvat valtioiden hallitukset sekä EU ja Nato voivat antaa hybridiosaamiskeskuksen käyttöön myös muita resursseja, kuten henkilöstöä. Hybridiosaamiskeskuksen toiminnan kustannuksista puolet on tarkoitus rahoittaa muiden jäsenmaiden hallitusten osallistumismaksuilla ja puolet Suomen maksuosuudella, joka sisältää osallistumismaksun lisäksi myös vuokran ja kiinteistön ylläpitoon liittyvät menot sekä vapaaehtoisen maksuosuuden. Hybridiosaamiskeskuksen aloittaessa toimintansa muita jäsenmaita on kahdeksan.

Suomi isäntämaana vastaa muun muassa hybridiosaamiskeskuksen toimitiloista ja tietoliikenteestä aiheutuvista kustannuksista. Valtion talousarvion kautta maksettaisiin vain Suomen rahoitusosuus. Osallistumismaksut muilta osallistujilta kanavoidaan suoraan hybridiosaamiskeskukselle ilman talousarvion kautta toteutettavaa läpivirtausta.

Hybridiosaamiskeskus voi saada tuloja osallistumismaksujen lisäksi jäsenmaiden vapaaehtoisista osallistumismaksuista, joita voivat olla esimerkiksi tutkimus-, koulutus- tai henkilöstökulut. Myös Suomella on mahdollisuus harkinnan mukaan rahoittaa hybridiosaamiskeskusta vapaaehtoisella maksulla valtion talousarviossa vuosittain osoitetun määrärahan rajoissa.

Vuoden 2017 kustannukset rahoitetaan kokonaisuudessaan Suomen rahoitusosuutena. Lisätalousarvioesityksessä perustettavalle uudelle momentille 23.90.61 (Jäsenmaksut ja maksuosuudet Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskukselle, siirtomääräraha 2 v) ehdotetaan myönnettäväksi 750 000 euroa vuoden 2017 aikana syntyviä menoja varten. Vuoden 2017 kustannuksiin arvioidaan muodostuvan 0,1 miljoonaa euroa vuokrista ja muun kiinteistön käyttöön liittyvistä menoista ja 0,65 miljoonaa euroa hybridiosaamiskeskuksen perustamisesta ja sen toiminnan käynnistämisestä aiheutuvista menoista.

Vuodesta 2018 alkaen hybridiosaamiskeskuksen toimintaa rahoitetaan Suomen maksuosuuden lisäksi muiden jäsenmaiden osallistumismaksuosuuksilla. Hybridiosaamiskeskuksen vuosikustannusten osalta muut jäsenmaat rahoittavat osallistumismaksuillaan noin 730 000 euroa ja Suomi rahoittaisi isäntämaana noin 770 000 euroa. Arvio Suomen osallistumismaksuosuudesta on sisällytetty kehysvarauksena julkisen talouden suunnitelmaan vuosille 2018 - 2021 ja määräraha Suomen osallistumismaksuosuudesta tullaan esittämään vuoden 2018 talousarvioesityksen yhteydessä. Maksun suuruuteen ja sitä kautta talousarviossa myönnettävään määrärahaan vaikuttaa myös tulevaisuudessa uusien jäsenvaltioiden liittyminen mukaan hybridiosaamiskeskuksen toimintaan, joka alentaa Suomen osallistumismaksua.

Hybridiosaamiskeskukselle säädettävän verovapauden mahdolliset vaikutukset julkiseen talouteen arvioidaan vähäisiksi.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksellä ei ole välittömiä vaikutuksia viranomaisten tehtäviin ja menettelytapoihin. Hybridiosaamiskeskuksen toiminnan arvioidaan kuitenkin parantavan viranomaisten varautumista hybridiuhkiin ja edesauttavan tiedonvaihtoa ja tilannekuvan muodostumista.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Hybridiosaamiskeskuksen perustamishanke on lisännyt EU:n jäsenvaltioiden keskustelua ja kansallista koordinaatiota hybridiuhkiin vastaamisessa. Hybridiosaamiskeskus tulee toiminnallaan tukemaan EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa sekä EU:n sisäistä turvallisuutta. Kansallisesti hybridiosaamiskeskus nähdään osana yhteiskunnan varautumisen jatkokehittämistä. Parhaiden käytänteiden tehokas jalkauttaminen kansallisiin varautumisjärjestelyihin edellyttää koulutus- ja harjoitustoimintaa, joka tulee olemaan hybridiosaamiskeskuksen yksi tehtäväalueista. Hybridiosaamiskeskuksen arvioidaan tuottavan arvokasta tietoa hybridiuhista ja vastatoimista sekä lisäävän laaja-alaista keskinäistä luottamusta ja tiedonvaihtoa asiantuntijaverkoston avulla. Isäntämaaroolin myötä Suomen yhteydenpito hybridiasioissa myös Naton ja Yhdysvaltojen kanssa on merkittävästi lisääntynyt.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

EU-ministerivaliokunta linjasi 27 päivänä tammikuuta 2016, että Suomi selvittää mahdollisen keskuksen perustamista. Selvitystyötä tehtiin valtioneuvoston kanslian johdolla yhdessä ulkoasiainministeriön, puolustusministeriön ja sisäministeriön kanssa.

Eduskunnan puolustusvaliokunta kuuli asiantuntijoita vuonna 2016 ja hallintovaliokunta vuonna 2017 keskuksen valmistelusta. Lisäksi eduskunnalle annettiin tietoa keskuksen valmistelun etenemistä perustuslain 97 §:n mukaisella selvityksellä (E 25/2017 vp), josta ulkoasiainvaliokunta kuuli asiantuntijoita.

Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä valtioneuvoston kansliassa yhteistyössä ulkoasiainministeriön, sisäministeriön, valtiovarainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Valmistelussa on kuultu oikeusministeriötä ja puolustusministeriötä.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot kaikilta ministeriöiltä, sekä tasavallan presidentin kanslialta ja Oikeuskanslerinvirastolta. Lausuntoaika oli vain 1,5 viikkoa, koska esitys liittyy valtion vuoden 2017 lisätalousarvioesitykseen ja on siten käsiteltävä kiireellisenä. Keskeiset ministeriöt ovat lisäksi olleet edellä esitetyn mukaisesti mukana hallituksen esityksen valmistelussa tai heitä on kuultu.

Lausunnot saatiin ulkoasiainministeriöltä, oikeusministeriöltä, sisäministeriön poliisiosastolta, valtiovarainministeriöltä, opetus- ja kulttuuriministeriöltä, liikenne- ja viestintäministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, ympäristöministeriöltä ja Oikeuskanslerinvirastolta.

Lausunnonantajista ympäristöministeriöllä, opetus- ja kulttuuriministeriöllä sekä Oikeuskanslerinvirastolla ei ollut lausuttavaa esitysluonnoksesta.

HE 59/2017 vp

Ulkoasiainministeriö esitti harkittavaksi, onko kaikista johtokunnan tehtävistä syytä säätää lailla. Johtokunnan tehtävistä on määrätty kattavasti yhteisymmärryspöytäkirjassa. Vaikka johtokunnan tehtäviin ei sisälly julkisen vallan käyttöä, mikä edellyttäisi tehtävien säätämistä lailla, lakiesitykseen on selkeyden vuoksi sisällytetty myös säännökset johtokunnan tehtävistä.

Oikeusministeriö on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota siihen, että hybridiosaamiskeskuk- sen tehtävien luonnetta ja niiden suhdetta perustuslain 124 §:ään ei ole arvioitu. Oikeusminis- teriön huomion johdosta lakiehdotuksen 1 §:n perusteluja on täydennetty. Oikeusministeriön ehdottamalla tavalla perusoikeuksien rajoittamisdoktriinia on tuotu esille. Lisäksi sosiaalitur- vaan liittyvää säännöstä on tarkennettu. Säännös ei edellytä perustuslainmukaisuuden arvioin- tia, koska hybridiosaamiskeskukseen lähetetyn henkilöstön osalta merkittävää on EU- lainsäädännön ja sosiaaliturvasopimuksen (USA) soveltaminen. Niiden perusteella ratkaistaan henkilöön sovellettava lainsäädäntö, jonka perusteella myös oikeus etuuksiin määräytyy.

Valtiovarainministeriön lausunnon perusteella lakiehdotuksen 12 §:ää on tarkennettu. Lisäksi hybridiosaamiskeskuk- sen verovaputta koskeva säännös on lisätty esitykseen. Myös yleispe- rustelujen taloudelliset vaikutukset -kohtaa on täsmennetty.

Liikenne- ja viestintäministeriön lausunnossa kiinnitettiin huomiota ehdotettuun rajaukseen johtokunnan jäsenten ja henkilöstön lainkäytöllisestä koskemattomuudesta. Ehdotettu rajaus on tavanomainen kansainvälisessä käytännössä esimerkiksi kansainvälisten järjestöjen perus- tamis- tai isäntämaasopimuksissa.

Työ- ja elinkeinoministeriön esittämät tarkennukset ehdotetun 3 §:n yksityiskohtaisiin peruste- luihin on otettu huomioon esitystä viimeisteltäessä.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy vuoden 2017 lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitus käsitellä sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. *Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskus.* Pykälässä säädettäisiin Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskuksesta (*hybridiosaamiskeskus*). Helsingissä 11 päivänä huhtikuuta 2017 allekirjoitettu yhteisymmärryspöytäkirja ei ole oikeudellisesti sitova, mutta se kuvastaa osapuolten poliittista tahtoa perustaa keskus Suomeen.

Yhteisymmärryspöytäkirjassa todetaan, että hybridiosaamiskeskus on määrän perustaa Helsinkiin. Yhteisymmärryspöytäkirjan mukaan hybridiosaamiskeskuksella tulee olemaan Suomessa Suomen lainsäädännön mukainen oikeushenkilöllisyys ja sellainen oikeuskelpoisuus, joka mahdollistaa keskuksen tehtävien hoitamisen täysimittaisesti.

Hybridiosaamiskeskusta ei ole perustettu kansainvälisenä järjestönä sitovalla kansainvälisellä sopimuksella. Sen vuoksi sen oikeushenkilöllisyydestä ja -kelpoisuudesta Suomessa on tarpeen säätää lailla. Verrannollisella tavalla on toimittu säädettäessä erityislaki integroidun kasvihuonekaasujen seurantajärjestelmän eurooppalaisen tutkimusinfrastruktuurikonsortion (ICOS ERIC) oikeushenkilöllisyydestä ja verovapaudesta Suomessa (1393/2015). Myös Pohjoismaisen projektivientirahaston (NOPEF) asemaa Suomessa on säännelty erillislailla (363/2000). Lisäksi Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimivasta Helsingin kriminaalipoliittisen instituutin asemasta on säädetty asetuksella (630/1982).

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin hybridiosaamiskeskuksen keskeisistä tavoitteista ja tehtävistä. Keskuksen tavoitteena on tarjota ja koota yhteen asiantuntemusta ja kokemusta sen toimintaan osallistuvien valtioiden ja yhteistyökumppanien hybridiuhkiin liittyvien uhkien vastustamiseksi. Hybridiosaamiskeskuksen tehtävänä on parantaa osallistujien hybridiuhkien torjuntaan liittyvää siviili- ja sotilassuorituskykyään ja valmiuttaan sekä hybridiuhkien sietokykyään erityisesti Euroopan turvallisuuteen liittyen.

Ehdotettu sääntely vastaisi asiallisesti sitä, mitä yhteisymmärryspöytäkirjassa on keskuksen tarkoituksesta ja tehtävistä sovittu. Yhteisymmärryspöytäkirjassa keskuksen tehtävät rajataan hybridiuhkien ja niiden torjuntamenetelmin tutkimukseksi ja analysoimiseksi, koulutukseksi, konsultoinniksi sekä käytännön harjoitusten järjestämiseksi. Tarkoituksena olisi toimia myös yhdessä eri ammattialoja ja tieteenaloja edustavien asiantuntijoiden ja sidosyhteisöjen kanssa.

Tarkoituksensa saavuttamiseksi keskuksen on määrän kannustaa osallistujia, EU:ta ja Natoa strategisen tason vuoropuheluun ja neuvotteluun keskenään, tutkia ja analysoida hybridiuhkia ja niiden torjuntamenetelmiä, kehittää menetelmiä, antaa koulutusta ja järjestää harjoituksia, joiden tarkoituksena on tehostaa osallistujien yksilöllisiä valmiuksia sekä osallistujien, EU:n ja Naton keskinäistä yhteistoimintakykyä hybridiuhkien torjunnassa, toimia yhdessä eri ammattialoja ja tieteenaloja monipuolisesti edustavien, sekä valtiollisten että valtioista riippumattomien, asiantuntijoiden kanssa ja kutsua näitä vuoropuheluun ja osallistaa toimintaansa sellaisia sidosyhteisöjä tai toimia yhteistyössä sellaisten sidosyhteisöjen kanssa, jotka keskittyvät erityisiin yhdessä tai erikseen mahdollisesti hybridiuhkia muodostaviin toimintoihin, menetelmiin tietämyksen hankkimiseksi näiden toimintojen luonteesta sekä keinoihin sopeuttaa organisaatioita käsittelemään hybridiuhkia nykyistä tehokkaammin.

Hybridiosaamiskeskus ei olisi viranomainen, vaikka se olisi julkinen oikeushenkilö. Hybridiosaamiskeskukselle ei annettaisi perustuslain 124 §:n mukaisesti julkisia hallintotehtäviä, minkä vuoksi hallinnon yleislait, kuten hallintolaki (434/2003) tai viranomaisten toiminnan

julkisuudesta annettu laki (621/1999), eivät tulisi sovellettaviksi keskuksen toiminnassa. Hybridiosaamiskeskus ei myöskään tekisi yksityistä henkilöä koskevia hallinnollisia päätöksiä.

2 §. Oikeudellinen asema. Pykälän 1 momentin mukaan hybridiosaamiskeskus olisi julkinen oikeushenkilö. Sillä olisi Suomessa tehtäviensä suorittamista ja tarkoitustaan varten oikeuskelpoisuus. Hybridiosaamiskeskukseen sovellettaisiin Suomen lainsäädäntöä, ellei tässä laissa toisin säädettäisi.

Pykälän 2 momentin mukaan hybridiosaamiskeskus voisi tehdä sopimuksia, hankkia, omistaa ja luovuttaa kiinteää sekä irtainta omaisuutta ja olla oikeudenkäynnin osapuoli. Hybridiosaamiskeskukseen puhevaltaa Suomessa käyttäisi sen johtaja ja sen kotipaikka olisi Helsinki.

Yhteisön, organisaation tai vastaavan oikeushenkilöllisyydestä sekä siihen liittyvästä oikeuskelpoisuudesta ja oikeudellisesta toimintakyvystä säädetään Suomessa lailla. Suomessa ei ole kansainvälisten järjestöjen oikeushenkilöllisyyttä koskevaa yleistä lainsäädäntöä. Kansainvälisten järjestöjen oikeushenkilöllisyydestä ja oikeustoimikelpoisuudesta säädetään yleensä blankettilailla, jolla saatetaan voimaan kyseessä olevan järjestön perustamisesta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset, mukaan lukien kyseisen järjestön oikeushenkilöllisyyttä koskeva määräys.

3 §. Keskuksen toimielimet ja henkilöstö. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi keskuksen johtokunnasta. Kutakin yhteisymmärryspöytäkirjan osapuolta edustaisi jäsen johtokunnassa. Yhteisymmärryspöytäkirjan allekirjoitti 11 päivänä huhtikuuta 2017 yhdeksän valtiota Suomi mukaan lukien. Myös myöhemmin hybridiosaamiskeskuksen liittyvät osapuolet saavat edustajansa johtokuntaan. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että hybridiosaamiskeskusta johtaisi johtokunnan valitsema johtaja. Samassa momentissa säädettäisiin, että hybridiosaamiskeskuksella olisi tarpeellinen määrä muuta henkilöstöä.

Hybridiosaamiskeskukseen palkattavan henkilön nuhteettomuuden ja luotettavuuden varmistamiseksi henkilöstä voitaisiin tehdä turvallisuusselvityslaisissa (726/2014) tarkoitettu henkilö-turvallisuus selvitys tai hankkia sitä vastaava lähettävän valtion tai organisaation turvallisuusselvitystodistus siten kuin osapuolten, EU:n ja Naton välisissä tietoturvallisuussopimuksissa on sovittu.

Hybridiosaamiskeskukseen työsuhteessa olevaan henkilöstöön sovellettaisiin Suomen työlainsäädäntöä ja työsopimuslakia (55/2001). Vastaavasti Suomeen lähetettyihin hybridiosaamiskeskuksessa työskenteleviin työntekijöihin sovellettaisiin työntekijöiden lähettämisestä annettua lakia (447/2016). Yhteisymmärryspöytäkirjan mukaan osallistujat, EU:n tai Naton henkilöstön antamiseen liittyvät ehdot määritetään yhteisymmärryspöytäkirjaa täydentävissä asiakirjoissa, kuten liitteissä ja lisäyksissä, jotka ovat erottamaton osa yhteisymmärryspöytäkirjaa.

4 §. Johtokunnan tehtävät. Pykälässä säädettäisiin hybridiosaamiskeskuksen johtokunnan tehtävistä. Johtokunta olisi hybridiosaamiskeskuksen ylin päättävä elin. Johtokunnan tehtävistä on sovittu yhteisymmärryspöytäkirjassa. Sen tehtävänä olisi muun muassa johtaa ja valvoa hybridiosaamiskeskuksen toimintaa, hyväksyä vuosittaiset osallistumismaksut ja hybridiosaamiskeskuksen vuotuinen talousarvio sekä vahvistaa tilinpäätös.

5 §. Hybridiosaamiskeskuksen lainkäyttöllinen koskemattomuus. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan hybridiosaamiskeskukselle säädettäväksi Suomessa lainkäyttöllinen koskemattomuus. Hybridiosaamiskeskus voisi yksittäistapauksessa kuitenkin luopua koskemattomuudesta.

Lainkäytöllistä koskemattomuutta koskevat määräykset ovat tavanomaisia kansainvälisessä käytännössä esimerkiksi kansainvälisten järjestöjen perustamis- tai isäntämaasopimuksissa ja niillä pyritään turvaamaan järjestön toimintaa. Lainkäytöllisen koskemattomuuden säätäminen on perusteltua ottaen huomioon hybridiosaamiskeskuksen toiminta ja tehtävät liittyen hybridiuhkiin. Hybridiosaamiskeskuksen toiminta on myös monin tavoin verrannollinen kansainvälisen järjestön toimintaan. Sen toimintaan osallistuvat valtioiden hallitusten edustajat ja toiminta rahoitetaan osallistuvien maiden osallistumismaksuilla.

Hybridiosaamiskeskuksella olisi koskemattomuus kaikkeen lainkäyttöön nähden Suomessa. Lainkäytöllinen koskemattomuus merkitsisi hybridiosaamiskeskuksen ja sen omaisuuden vapautusta kaikesta, lähinnä siviili- ja hallinto-oikeudellisesta tuomiovallasta Suomen lainkäyttöpiirissä. Koskemattomuus on riippumaton omaisuuden sijaintipaikkaan tai haltijaan nähden Suomen valtion alueella. Hybridiosaamiskeskus voisi yksittäistapauksessa nimenomaisesti luopua lainkäytöllisestä koskemattomuudesta. Luopuminen ei kuitenkaan koskisi täytäntöönpanotoimia, vaan niistä luopuminen edellyttäisi erillistä päätöstä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että hybridiosaamiskeskuksen tilat ja omaisuus olisivat vapautetut myös pakkotoimista Suomessa. Käytännössä hybridiosaamiskeskuksen toimitiloihin ei voisi kohdistaa Suomen lainsäädännössä tarkoitettuja turvaamistoimia, kuten takavarikkoa. Hallinnollisista pakkotoimista vapautus koskisi esimerkiksi uhkasakkoissa (1113/1990) säädetyin uhkasakon määräämistä.

6 §. Hybridiosaamiskeskuksen toimitilat. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että hybridiosaamiskeskuksen toimitilat olisivat loukkaamattomat ja johtajan välittömässä valvonnassa. Myös toimitilojen loukkaamattomuutta suojaava määräys on yleinen kansainvälisten järjestöjen isäntämaasopimuksissa. Hybridiosaamiskeskuksen osalta vastaavatyypin säännöksen sisällyttämistä kansalliseen lakiin on pidetty tarpeellisenä keskuksen toiminnan luonteen vuoksi. On todennäköistä, että hybridiosaamiskeskuksen tiloissa käsiteltäisiin myös salassa pidettäviä tietoja, joiden käsittelystä sovittaisiin tietoja luovuttavien tahojen kanssa erikseen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että johtaja vastaisi hybridiosaamiskeskuksen turvallisuudesta keskuksen toimitiloissa. Virkamiehellä tai muulla Suomessa julkista valtaa käyttävällä henkilöllä olisi pääsy hybridiosaamiskeskuksen toimitiloihin virkatehtäviensä suorittamiseksi ainoastaan johtajan tai hänen nimeämänsä henkilön nimenomaisella suostumuksella. Tästä huolimatta tilanteessa, jossa nopeasti suojelutoimet olisivat tarpeen, kuten tulipalon tai muun hätätilan sattuessa, toimivaltaisilla viranomaisilla olisi kuitenkin oikeus ryhtyä kohtuullisiin toimenpiteisiin suojellakseen keskuksen henkilökuntaa ja toimitiloja.

Loukkaamattomuutta koskevia säännöksiä täydentäisi 4 momentti, jossa säädettäisiin, että Suomen toimivaltaisilla viranomaisilla olisi oikeus ryhtyä kohtuullisessa määrin suojelemaan hybridiosaamiskeskuksen toimitiloja tunkeutumiselta tai vahingolta sekä estämään sen rauhan häiritsemisen tai sen arvon loukkaamisen. Hybridiosaamiskeskus ja viranomaiset voisivat tehdä tarkoituksenmukaista yhteistyötä turvallisuutta koskevissa asioissa esimerkiksi valmistellessaan sisäisiä turvallisuusmääräyksiään ja -menettelyjään. Hybridiosaamiskeskus voisi neuvotella asianomaisten Suomen viranomaisten kanssa varmistaakseen turvallisuustoimintojen mahdollisimman tehokkaan ja toimivan suorittamisen.

7 §. Arkiston loukkaamattomuus. Hybridiosaamiskeskuksen toiminta huomioon ottaen, keskuksen arkisto olisi syytä säätää loukkaamattomaksi. Kaikki hybridiosaamiskeskukselle kuuluva tai sen hallussa oleva tieto sen muodosta riippumatta olisi loukkaamatonta Suomessa. Kyse voi olla esimerkiksi asiakirjoista, valokuvista ja tallenteista. Suomen alueella hybri-

diosaamiskeskuksen arkisto olisi loukkaamaton muuallakin kuin keskuksen tiloissa. Loukkaamattomuus käsittäisi sekä julkisen että salassa pidettävän tiedon.

8 §. Viestintä. Kaikki hybridiosaamiskeskuksen toimintaa koskevat keskukselle tai sen henkilöstölle osoitetut tai näiden lähettämät viestit olisivat loukkaamattomia. Niitä ei saisi ennakkotarkastaa eikä niiden yksityisyyteen saisi muutoinkaan puuttua.

9 §. Verovapaus. Pykälässä säädettäisiin hybridiosaamiskeskuksen verovapaudesta välittömien verojen osalta. Kansainvälisille järjestöille myönnetään tyypillisesti toimintansa osalta vapautus sijaintivaltionsa verotuksesta. Jos perustamistapana on kansainvälinen järjestö, otetaan verovapaudesta yleensä määräys joko perustamissopimukseen tai järjestön ja isäntävaltion väliseen isäntämaasopimukseen. Edellä 1 §:n perustelujen yhteydessä mainitun NOPEF:n osalta verovapaudesta on säädetty tuloverolain (1535/1992) 20 § 1 momentin 1-kohdassa. Myös hybridiosaamiskeskuksen osalta vapautus olisi tarkoituksenmukainen ja siitä säädettäisiin tässä hybridiosaamiskeskusta koskevassa laissa, johon on koottu keskuksen toiminnan kannalta tarpeelliset erioikeudet ja vapaudet.

10 §. Sosiaaliturva. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että johtaja ja hybridiosaamiskeskuksen henkilöstö, jotka kuuluvat lähettävän valtion tai organisaation sosiaaliturvajärjestelmään, eivät kuuluisi Suomen sosiaaliturvaan. Lähettämisaajan arvioidaan olevan 2–4 vuotta. Sinä aikana hybridiosaamiskeskukseen lähetty johtaja tai henkilöstö ei siten kuuluisi Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemaan asumisperusteiseen sosiaaliturvaan, työttömyysturvaan, tapaturma- ja ammattitautivakuutukseen eikä Suomen työeläkejärjestelmään.

EU/ETA-valtioista hybridiosaamiskeskukseen lähetettyyn johtajaan ja henkilöstöön sovelletaan Euroopan unionin sosiaaliturvalainsäädäntöä. Sovellettavasta lainsäädännöstä säädetään sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004 (jäljempänä EU-asetus) 11 artiklan 3 kohdan b alakohdassa, jonka mukaan virkamies on sen jäsenvaltion lainsäädännön alainen, johon hänen työnantajanaan toimiva hallinto kuuluu. EU-asetuksen perusteella määräytyy lähetettyyn johtajaan tai muuhun lähetettyyn henkilöstöön sovellettava lainsäädäntö eläkkeiden, äitiys- ja vastaavien isyysetuuksien, sairausetuuksien, työtapaturmien ja ammattitautien, työttömyysetuuksien ja perhe-etuuksien osalta. Lähettävän valtion lainsäädännön soveltamisen kesto ei ole rajoitettu.

Yhdysvalloista lähetettyyn henkilöstään sovelletaan Suomen ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tehtyä sosiaaliturvasopimusta (SopS 85–85/1992). Sopimuksen 4 artiklan 6 (b) kappaleen perusteella sopimusvaltion kansalaiset, jotka ovat tämän sopimusvaltion palveluksessa toisen sopimusvaltion alueella, kuuluvat vain ensiksi mainitun sopimusvaltion lainsäädännön alaisuuteen. Sopimuksen perusteella Yhdysvalloista lähetetty ja Suomessa työskentelevä virkamies on suljettu Suomen kansaneläke- ja työeläkejärjestelmän sekä sairaus- ja vanhempainvakuutuksen ulkopuolelle. Yhdessä ehdotetun pykälän 1 momentin kanssa tämä merkitsee sitä, että Yhdysvalloista hybridiosaamiskeskukseen lähetetyt henkilöt olisivat Suomen sosiaaliturvan ulkopuolella.

Asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetussa laissa (1573/1993) säädetään siitä, milloin henkilöön sovelletaan siinä tarkoitettua asumisperusteista sosiaaliturvaa. Lain 10 §:n mukaan vieraan valtion kansalaiseen ei sovelleta laissa lueteltua sosiaaliturvalainsäädäntöä, jos hän Suomessa toimii muun muassa valtioiden välisessä järjestössä. Tämän säännöksen perusteella Euroopan unionin toimielinten palveluksessa, esimerkiksi unionin ulkosuhdehallinnon palveluksessa oleviin, ei sovelleta Suomen asumisperusteista sosiaaliturvalainsäädäntöä.

Sen sijaan asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain säännöksillä ei suljeta asumisperusteisen sosiaaliturvan ulkopuolelle muita vieraan valtion palveluksessa olevia kuin diplomaattisena edustajana tai lähetettynä konsuliedustajana toimivat henkilöt. Ehdotetun pykälän 1 momentin säännös rajaisi hybridiosaamiskeskukseen mahdollisesti myös muista kuin Yhdysvalloista lähetetyn henkilöstön Suomen asumisperusteisen sosiaaliturvan ulkopuolelle.

Pykälän 1 momentin viittaus työskentelyyn perustuvaan sosiaaliturvaan tarkoittaisi, että johtaja ja henkilöstö eivät myöskään silloin kuuluisi työtapaturman- ja ammattitautivakuutuksen, työttömyysturvan eikä työeläkejärjestelmän piiriin, jos heidät on lähetetty hybridiosaamiskeskukseen muualta kuin EU/ETA -valtiosta tai sellaisesta valtiosta, jonka kanssa Suomi on tehnyt sosiaaliturvasopimuksen.

Pykälän 1 momentin säännös ei koske sosiaali- ja terveystalvakuutuspalveluja. Hybridiosaamiskeskukseen lähetetyt henkilöt kuuluvat sosiaali- ja terveystalvakuutuspalvelujen piiriin, jos heillä on kotikuntalainen (201/1994) mukainen kotikunta Suomessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että hybridiosaamiskeskuksen johtaja ja henkilöstö, joihin työskentelyn aloittamisen ajankohtana sovelletaan Suomen sosiaaliturvaa ja sosiaalivakuutusta koskevaa lainsäädäntöä, jäisivät edelleen Suomen järjestelmän alaisuuteen. Säännös koskisi Suomen sosiaaliturvaan sekä asumisen että työskentelyn perusteella kuuluvia henkilöitä. Hybridiosaamiskeskus olisi velvollinen muun muassa järjestämään työntekijöille työeläke- ja tapaturmavakuutuksen sekä huolehtimaan muista sosiaaliturvaa koskevista velvoitteista kuten työnantajan sairausvakuutusmaksusta annetun lain (771/2016) mukaisesta maksusta.

Pykälän 3 momentti koskee tilannetta, jossa keskuksen lähetetty johtaja tai henkilöstöön kuuluva ei voisi pysyä lähettävän valtion tai organisaation sosiaaliturvajärjestelmän alaisuudessa. Tällöin hänen sosiaaliturvansa järjestäminen sovittaisiin erikseen keskuksen ja lähettävän tahon välillä.

11 §. Johtokunnan jäsenten ja henkilöstön lainkäyttölinen koskemattomuus. Pykälän 1 momentin mukaan hybridiosaamiskeskuksen johtokunnan jäsenillä, sen puheenjohtajalla ja hybridiosaamiskeskuksen henkilöstöllä olisi Suomessa lainkäyttölinen koskemattomuus heidän tehtävänsä perusteella antamiensa suullisten ja kirjallisten lausuntojen ja tehtävänsä perusteella suorittamiensa toimenpiteiden osalta. Tämän lisäksi hybridiosaamiskeskuksen henkilöstöstä ne, jotka eivät olisi Suomen kansalaisia tai asuisi Suomessa, olisi vapautus julkisista kansallisista palveluvelvoitteista. Lainkäyttölinen koskemattomuus merkitsee poikkeusta siviili-, rikos- ja hallinto-oikeudellisesta tuomiovallasta Suomen lainkäyttöpiirissä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin poikkeus lainkäyttölinen koskemattomuudesta. Sen mukaan lainkäyttölinen koskemattomuutta ei kuitenkaan sovellettaisi silloin, kun kyse on liikenne- ja rikos-oikeudellisista, joihin pykälän 1 momentissa tarkoitettujen henkilöiden syyllistyneet, tai kun olisi kyse tällaisten henkilöiden omistaman tai ajaman moottoriajoneuvon aiheuttamasta vahingosta.

Pykälän 3 momentissa korostettaisiin, että laissa säädettävät erioikeudet ja vapaudet myönnetään hybridiosaamiskeskuksen edun mukaisesti eikä kyseessä olevien henkilöiden henkilökohtaisen edun vuoksi. Tämän vuoksi hallituksella, jota johtokunnan jäsen edustaa, olisi oikeus luopua johtokunnan jäsenen koskemattomuudesta silloin, kun koskemattomuus haittaisi lainkäyttöä ja kun koskemattomuudesta voidaan luopua ilman, että siitä on haittaa hybridiosaa-

miskeskuksen eduille. Johtokunnan puheenjohtajalla olisi sama oikeus silloin, kun olisi kyse hybridiosaamiskeskuksen johtajasta. Kun kyse on hybridiosaamiskeskuksen henkilöstöstä, luopumisesta päättäisi johtaja.

Pykälän 4 momentti sisältäisi lakiehdotuksen 5 §:n 1 momenttiin sisältyvää säännöstä vastaavan säännöksen, jonka perusteella lainkäytöllisestä koskemattomuudesta luopuminen ei ulottuisi täytäntöönpanotoimiin, vaan niistä on luovuttava erikseen.

12 §. Toiminnan rahoitus. Hybridiosaamiskeskuksen toiminta rahoitettaisiin osallistuvien maiden maksamilla vuosittaisilla osallistumismaksuilla sekä vapaaehtoisilla maksuilla. Suomi vastaisi osana maksuosuuttaan hybridiosaamiskeskuksen toimitilojen ylläpitoon liittyvistä kuluista, kuten vuokrista ja toimitilojen turvallisuuden menoista. Rahoitus vastaisi yhteisymmärryspöytäkirjassa sovittua.

13 §. Kirjanpito ja tilinpäätös. Pykälässä säädettäisiin, että hybridiosaamiskeskus on kirjanpitovelvollinen. Keskukseen kirjanpitoon ja tilinpäätökseen sovellettaisiin sitä, mitä kirjanpitolaisissa (1336/1997) kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä säädetään.

Pykälän 2 momentin mukaan hybridiosaamiskeskuksen tilikausi olisi kalenterivuosi. Tilinpäätöksen allekirjoittaisivat hybridiosaamiskeskuksen johtokunta ja johtaja. Tilinpäätös tulisi laatia maaliskuun loppuun mennessä.

14 §. Tilintarkastus. Pykälässä säädettäisiin, että hybridiosaamiskeskuksen tilintarkastajan tulisi olla tilintarkastuslaissa tarkoitettu KHT-tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö, jonka päävastuullinen tilintarkastaja olisi KHT-tilintarkastaja.

15 §. Voimaantulo. Pykälä sisältäisi tavanomaisen voimaantulosäännöksen.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2017.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Perusoikeudet eivät yleensä ole ehdottomia, vaikka perusoikeussäännös olisi kirjoitettu oikeuden turvaavaan muotoon ja vaikka säännös ei sisältäisikään sääntelyvarausta tai muuta laki-viittausta. Tällöin kysymys perusoikeuden rajoittamisesta ratkaistaan perusoikeuksien rajoittamista koskevien yleisten oppien mukaisesti. Rajoitussääntelyn tulee olla paitsi hyväksyttävää myös painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa (PeVL 34/2014 vp).

Ehdotus laiksi Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskukselta sisältää säännökset, joilla keskukselle annetaan julkisen oikeushenkilön asema ja oikeuskelpoisuus Suomessa. Lisäksi laissa säädettäisiin muun muassa hybridiosaamiskeskuksen tehtävistä, toimielimistä ja henkilöstöstä, lainkäytöllisestä koskemattomuudesta, toimitilojen, arkistojen ja viestinnän loukkaamattomuudesta, henkilöstön asemasta sekä rahoituksesta.

Lakiehdotuksen 2 §:n mukaan hybridiosaamiskeskus olisi julkinen oikeushenkilö. Hybridiosaamiskeskuksella olisi tehtäviensä suorittamista ja tarkoitustaan varten Suomessa oikeuskelpoisuus. Yhteisön, organisaation tai vastaavan oikeushenkilöllisyydestä sekä siihen liittyvästä oikeuskelpoisuudesta ja oikeudellisesta toimintakyvystä säädetään Suomessa lailla (PeVL 38/2000 vp).

Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Lailla ei voida mielivaltaisesti asettaa kansalaisia tai kansalaisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Yhdenvertaisuussäännös ei kuitenkaan edellytä kaikkien samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia (PeVL 64/2010 vp). Perustuslakivaliokunta onkin vakiintuneesti todennut, ettei yleisestä yhdenvertaisuusperiaatteesta johdu tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn (PeVL 1/2006 vp ja 64 /2010 vp).

Lakiehdotuksen 5 §:ssä säädettäisiin hybridiosaamiskeskuksen lainkäytännöllisestä koskemattomuudesta. Se merkitsee hybridiosaamiskeskuksen ja sen omaisuuden ja varojen vapautusta kaikesta, lähinnä siviili- ja hallinto-oikeudellisesta tuomiovallasta Suomen lainkäyttöpiirissä. Omaisuuden vapautus pakkotoimista koskee erilaisia hallinnollisia ja prosessuaalisia pakkokeinoja ja turvaamistoimenpiteitä. Lain 6 §:ssä säädetty hybridiosaamiskeskuksen tilojen ja 7 §:ssä säädetty arkiston ja asiakirjojen loukkaamattomuus sekä 8 §:ssä säädetty viestinnän loukkaamattomuus poikkeavat paikkaan kohdistuvan etsinnän ja takavarikon osalta Suomen lainsäädännöstä. Hybridiosaamiskeskuksen tilojen koskemattomuus ei kuitenkaan estä Suomen toimivaltaisia viranomaisia ryhtymästä kohtuullisiin toimenpiteisiin suojellakseen keskuksen henkilöstä ja tiloja hätätilanteen sattuessa.

Lakiehdotuksen 10 §:ssä säädettäisiin hybridiosaamiskeskuksen johtokunnan jäsenten, johtokunnan puheenjohtajan, johtajan ja henkilöstön lainkäytöllisestä koskemattomuudesta heidän tehtävänsä perusteella antamien suullisten ja kirjallisten lausuntojen sekä tehtävänsä perusteella suorittamiensa toimenpiteiden osalta.

Lainkäytöllistä koskemattomuutta koskevat määräykset ovat tavanomaisia kansainvälisessä käytännössä esimerkiksi kansainvälisten järjestöjen perustamis- tai isäntämaasopimuksissa. Hybridiosaamiskeskuksen sekä sen johtokunnan jäsenten, johtajan ja henkilöstön lainkäytöllistä koskemattomuutta tehtäviensä osalta voidaan perustella hybridiosaamiskeskuksen toiminta ja tehtävät huomioiden. Hybridiosaamiskeskus on monin tavoin verrannollinen kansainvälisen järjestön toimintaan. Sillä on oma itsenäinen organisaatio, sen toimintaan osallistuvat valtioiden hallitusten edustajat, sen toiminta rahoitetaan osallistuvien valtioiden osallistumismaksuilla ja sen tehtävä on kansainvälinen.

Lainkäytöllistä koskemattomuutta rajaa sen soveltamistavoite; koskemattomuus myönnettäisiin vain hybridiosaamiskeskuksen edun mukaisesti, eikä henkilöiden henkilökohtaisen edun vuoksi. Lisäksi keskuksella olisi oikeus peruuttaa vapautus, kun koskemattomuus haittaisi lainkäyttöä ja kun koskemattomuudesta voitaisiin luopua ilman, että siitä olisi haittaa keskuksen toiminnalle. Vapautus ei myöskään koskisi henkilöstön liikennerikoksia, eikä keskuksen henkilöstön omistaman tai ajaman moottorineuvon aiheuttamaa vahinkoa.

Edellä selvitetyn perustuslakivaliokunnan näkemyksen mukaan yleisestä yhdenvertaisuusperiaatteesta ei johdu tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn. Ehdotetut säännökset lainkäytölliseksi koskemattomuudeksi voidaan nykyisessä yhteiskunnallisessa viitekehityksessä katsoa perustelluiksi perustuslain 6 §:n 1 momentin suhteen erityisesti otettaessa huomioon säännöksissä säädetyt rajaukset koskemattomuudelle.

Edellä esitetyn perusteella lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskuksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskus

Tässä laissa säädetään Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskuksesta (*hybridiosaamiskeskus*). Hybridiosaamiskeskuksen toimintaan osallistuvat hallitukset, jotka ovat allekirjoittaneet hybridiosaamiskeskuksen perustamisesta 11 päivänä huhtikuuta 2017 tehdyn yhteisymmärryspöytäkirjan tai jotka on kutsuttu myöhemmin mukaan keskuksen toimintaan.

Hybridiosaamiskeskuksen tehtävänä on tukea hybridiosaamiskeskuksen toimintaan osallistuvien hallitusten pyrkimyksiä parantaa hybridiuhkien torjuntaan liittyvää siviili- ja sotilassuorituskyykyään ja valmiuttaan sekä hybridiuhkien sietokyykyä, keskittyen erityisesti Euroopan turvallisuuteen.

2 §

Oikeudellinen asema

Hybridiosaamiskeskus on julkinen oikeushenkilö. Sillä on Suomessa tehtäviensä suorittamista ja tarkoitustaan varten oikeuskelpoisuus. Hybridiosaamiskeskukseen sovelletaan Suomen lainsäädäntöä, jollei jäljempänä toisin säädetä.

Hybridiosaamiskeskus voi hankkia, omistaa ja luovuttaa kiinteää ja irtainta omaisuutta, tehdä sopimuksia ja olla osapuolena oikeudenkäynnissä. Hybridiosaamiskeskuksen puhevaltaa Suomessa käyttää keskuksen johtaja.

Hybridiosaamiskeskuksen kotipaikka on Helsinki.

3 §

Keskuksen toimielimet ja henkilöstö

Hybridiosaamiskeskuksella on johtokunta, jossa on jäsen kustakin 1 §:n 1 momentissa tarkoitetusta yhteisymmärryspöytäkirjan osapuolesta.

Hybridiosaamiskeskuksella on johtaja, joka johtaa keskusta johtokunnan alaisuudessa, sekä tarpeellinen määrä muuta henkilöstöä.

4 §

Johtokunnan tehtävät

Hybridiosaamiskeskuksen johtokunnan tehtävänä on:

- 1) johtaa ja valvoa hybridiosaamiskeskuksen toimintaa;
- 2) nimittää ja erottaa hybridiosaamiskeskuksen johtaja;
- 3) valita johtokunnan puheenjohtaja, joka toimii johtokunnan kokousten puheenjohtajana, kolmen vuoden toimikaudeksi;
- 4) määrittää hybridiosaamiskeskuksen toimintaperiaatteet ja hyväksyä sen työohjelma;

- 5) hyväksyä vuosittaiset osallistumismaksut;
- 6) hyväksyä hybridiosaamiskeskuksen vuotuinen talousarvio ja vahvistaa sen tilinpäätös johtajan ehdotuksen perusteella;
- 7) vastata siitä, että hybridiosaamiskeskuksen varainhoidon ja kirjanpidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty;
- 8) hyväksyä hybridiosaamiskeskuksen toimintakertomus;
- 9) hyväksyä hybridiosaamiskeskuksen johtosääntö ja tehdä muita tarvittavia päätöksiä ja antaa ohjeita keskuksen toiminnan turvaamiseksi.

5 §

Hybridiosaamiskeskuksen lainkäytöllinen koskemattomuus

Hybridiosaamiskeskuksella on Suomessa lainkäytöllinen koskemattomuus, ellei se ole yksittäistapauksessa nimenomaisesti siitä luopunut. Koskemattomuudesta luopuminen ei sisällä suostumusta tuomion täytäntöönpanotoimiin. Tuomio on pantavissa täytäntöön vain, jos siihen on suostuttu erikseen.

Hybridiosaamiskeskuksen tilat ja omaisuus ovat niiden sijaintipaikasta ja haltijasta riippumatta vapautetut pakkotoimista Suomessa, ellei keskus ole yksittäistapauksessa nimenomaisesti siitä luopunut.

6 §

Hybridiosaamiskeskuksen toimitilat

Hybridiosaamiskeskuksen toimitilat ovat loukkaamattomat ja johtajan välittömässä valvon-
nassa.

Johtaja vastaa hybridiosaamiskeskuksen turvallisuudesta keskuksen toimitiloissa. Virkamiehellä tai muulla Suomessa julkista valtaa käyttävällä henkilöllä on pääsy hybridiosaamiskeskuksen toimitiloihin virkatehtäviensä suorittamiseksi ainoastaan johtajan tai hänen nimeämänsä henkilön nimenomaisella suostumuksella.

Keskuksen henkilökunnan turvallisuuden tai keskuksen toimitiloja vaarantavan ja välittömiä toimenpiteitä vaativan tulipalon tai muun hätätilanteen sattuessa toimivaltaisilla viranomaisilla on kuitenkin oikeus ryhtyä kohtuullisiin toimenpiteisiin suojellakseen keskuksen henkilökuntaa ja toimitiloja.

Suomen toimivaltaisilla viranomaisilla on myös oikeus ryhtyä kohtuullisiin toimenpiteisiin suojellakseen hybridiosaamiskeskuksen toimitiloja tunkeutumiselta tai vahingolta sekä estääkseen keskuksen rauhan häiritsemisen tai sen arvon loukkaamisen. Hybridiosaamiskeskus ja Suomen toimivaltaiset viranomaiset toimivat tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä keskuksen turvallisuutta koskevissa asioissa.

7 §

Arkiston loukkaamattomuus

Hybridiosaamiskeskuksen arkisto on loukkaamaton. Arkistoon kuuluu kaikki se tieto, joka kuuluu keskukselle tai on sen hallussa missä tahansa muodossa Suomen alueella.

8 §

Viestintä

Mitään hybridiosaamiskeskukselle tai sen henkilöstölle osoitettuja tai keskuksen tai sen henkilöstön lähettämiä virallisia viestejä ei saa tarkastaa ennakkoon eikä niiden yksityisyyteen saa puuttua valvontatoimin tai muin toimenpitein.

9 §

Verovapaus

Hybridiosaamiskeskus on vapautettu kaikista välittömistä veroista.

Keskus on kuitenkin velvollinen maksamaan sellaiset veronluontoiset maksut, jotka ovat tosiasiallisia maksuja sille annetuista julkisista palveluista, jos niistä peritään maksu palveluiden määrään perustuvan kiinteän taksan mukaisesti ja ne ovat tarkasti yksilöitävissä ja määritettävissä.

10 §

Sosiaaliturva

Johtaja ja keskuksen henkilöstö, jotka kuuluvat lähettävän valtion tai organisaation sosiaaliturvajärjestelmään, eivät kuulu Suomen asumisperusteiseen eivätkä työskentelyyn perustuvaan sosiaaliturvaan.

Johtaja ja keskuksen henkilöstö, joihin sovelletaan Suomen lainsäädäntöä työskentelyn aloittamisen ajankohtana, kuuluvat Suomen sosiaaliturvajärjestelmään myös keskuksessa työskentelynsä aikana.

Hybridiosaamiskeskus ja lähettävä valtio tai organisaatio sopivat sosiaaliturvaan liittyvistä järjestelyistä johtajan ja henkilöstöön kuuluvien osalta, jos nämä eivät kuulu minkään sosiaaliturvajärjestelmän piiriin.

11 §

Johtokunnan jäsenten ja henkilöstön lainkäyttölinen koskemattomuus

Hybridiosaamiskeskuksen johtokunnan jäsenillä, johtajalla ja keskuksen henkilöstöllä on Suomessa lainkäyttölinen koskemattomuus heidän tehtävänsä perusteella antamiensa suullisten ja kirjallisten lausuntojen ja tehtävänsä perusteella suorittamiensa toimenpiteiden osalta. Hybridiosaamiskeskuksen henkilöstöstä ne, jotka eivät ole Suomen kansalaisia tai asu Suomessa, ovat lisäksi vapautetut kaikista julkisista kansallisista palveluvelvoitteista Suomessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu koskemattomuus ei kuitenkaan koske tilannetta, jossa mainitussa momentissa tarkoitettu henkilö on syyllistynyt liikennerikokseen tai jossa on kyse tällaisen henkilön omistaman tai ajaman moottoriajoneuvon aiheuttamasta vahingosta.

Tämän lain mukaiset erioikeudet ja vapaudet myönnetään hybridiosaamiskeskuksen edun mukaisesti eikä kyseessä olevien henkilöiden henkilökohtaisen edun vuoksi. Sillä hallituksella, jota johtokunnan jäsen edustaa, on oikeus luopua johtokunnan jäsenen lainkäyttölinen koskemattomuudesta, jos se katsoo, että koskemattomuus haittaisi lainkäyttöä ja siitä voidaan luopua ilman, että luopumisesta on haittaa hybridiosaamiskeskuksen eduille. Johtokunnan puheenjohtajalla on vastaava oikeus luopua johtajan koskemattomuudesta ja johtajalla henkilöstön koskemattomuudesta.

HE 59/2017 vp

Edellä 3 momentissa tarkoitettu koskemattomuudesta luopuminen ei sisällä suostumusta tuomion täytäntöönpanoon. Tuomio on pantavissa täytäntöön vain, jos siihen on suostuttu erikseen.

12 §

Toiminnan rahoitus

Hybridiosaamiskeskuksen toiminta rahoitetaan toimintaan osallistuvien maiden maksamilla vuosittaisilla johtokunnan hyväksymillä osallistumismaksuilla sekä vapaaehtoisilla maksuilla.

Suomen valtio maksaa valtion talousarviossa vuosittain osoitetun määrärahan rajoissa hybridiosaamiskeskuksen osallistumismaksun sekä maksuosuuden, joka sisältää erikseen määriteltynä eränä keskuksen välttämättömät toimitilakustannukset ja toimitilan ylläpitokustannukset.

13 §

Kirjanpito ja tilinpäätös

Hybridiosaamiskeskus on kirjanpitovelvollinen. Hybridiosaamiskeskuksen kirjanpitoon ja tilinpäätökseen sovelletaan, mitä kirjanpitolaissa (1336/1997) kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä säädetään.

Hybridiosaamiskeskuksen tilikausi on kalenterivuosi. Hybridiosaamiskeskuksen on laadittava jokaiselta tilikaudelta tilinpäätös maaliskuun loppuun mennessä. Hybridiosaamiskeskuksen johtokunta ja johtaja allekirjoittavat tilinpäätöksen.

14 §

Tilintarkastus

Hybridiosaamiskeskuksen tilintarkastajan tulee olla tilintarkastuslaissa (1141/2015) tarkoitettu KHT-tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö, jonka päävastuullisen tilintarkastajan tulee olla KHT-tilintarkastaja.

HE 59/2017 vp

15 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2017.

Helsingissä 24 päivänä toukokuuta 2017

Pääministeri

Juha Sipilä

Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho

YHTEISYMMÄRRYSPÖYTÄKIRJA

EUROOPAN HYBRIDIUHKIEN TORJUNNAN OSAAMISKESKUKSESTA

Tämän yhteisymmärryspöytäkirjan allekirjoittajat (jäljempänä "osallistujat"), jotka

palauttavat mieliin Brysselissä 6 päivänä huhtikuuta 2016 annetun Euroopan komission ja korkean edustajan yhteisen tiedonannon Euroopan parlamentille ja neuvostolle, "Yhteinen kehys hybridiuhkien torjumiseksi: Euroopan unionin toimet", jossa Euroopan unionin ("EU") jäsenvaltioita kehoitetaan harkitsemaan "hybridiuhkien torjunnan" osaamiskeskuksen perustamista,

palauttavat mieliin Varsovassa 8 päivänä heinäkuuta 2016 allekirjoitetun Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan, Euroopan komission puheenjohtajan ja Pohjois-Atlantin liiton ("Nato") pääsihteerin yhteisen julistuksen, jossa korostetaan EU:n ja Naton sekä EU:n jäsenvaltioiden ja Naton liittolaisten tarvetta tehostaa hybridiuhkien torjuntakykyään, ja

palauttavat mieliin yhteiset ehdotukset EU:n ja Naton yhteisen julistuksen täytäntöönpanosta, jotka Euroopan unionin neuvosto ja Pohjois-Atlantin neuvosto hyväksyivät 6 päivänä joulukuuta 2016 ja joissa kannustetaan EU:ta ja Natoa samoin kuin EU:n jäsenvaltioita ja Naton liittolaisia osallistumaan vuonna 2017 perustettavan "Euroopan hybridiuhkien torjuntakeskuksen" työhön,

ovat saavuttaneet seuraavan yhteisymmärryksen:

1 kappale

Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskuksen perustaminen

Osallistujat toteavat, että Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskus (jäljempänä "keskus") on määrä perustaa Helsinkiin, Suomeen, tämän yhteisymmärryspöytäkirjan 2 kappaleen mukaisesti.

2 kappale

Oikeushenkilöllisyys

Keskuksen on tarkoitus saada Suomen tasavallassa kansallinen oikeushenkilöllisyys ja kelpoisuus suorittaa tehtäviään. Keskuksella on määrä olla Suomen tasavallan alueella kansallisen lainsäädännön perusteella sellainen oikeuskelpoisuus, joka on tarpeen keskuksen tehtävien suorittamiseksi täysimittaisesti ja joka annetaan sille Suomen tasavallan lainsäädännöllä.

3 kappale

Tarkoitus ja tehtävät

1. Keskuksen on määrä käyttää osallistujien luovuttamia henkilöstö- ja muita resursseja ("keskuksen henkilöstö") ja toimia asiantuntijakeskittymänä, joka tukee osallistujien yksilöllisiä ja yhteisiä pyrkimyksiä parantaa hybridiuhkien torjuntaan liittyvää siviili- ja sotilassuorituskykyään ja valmiuttaan sekä hybridiuhkien sietokykyään keskittyen erityisesti Euroopan turvallisuuteen. Tarkoituksena on, että keskus tarjoaa tätä yhteistä asiantuntemusta ja kokemusta kaikkien osallistujien sekä EU:n ja Naton hyödyksi.

2. Keskuksen on tarkoitus noudattaa työssään laaja-alaista, monikansallista, monialaista ja tutkimustietoon perustuvaa lähestymistapaa.

3. Tarkoituksensa saavuttamiseksi keskuksen on määrä

a) kannustaa osallistujia, EU:ta ja Natoa strategisen tason vuoropuheluun ja neuvotteluun keskenään;

b) tutkia ja analysoida hybridiuhkia ja niiden torjuntamenetelmiä;

c) kehittää oppijärjestelmiä, antaa koulutusta ja järjestää harjoituksia, joiden tarkoituksena on tehostaa osallistujien yksilöllisiä valmiuksia sekä osallistujien, EU:n ja Naton keskinäistä yhteistoimintakykyä hybridiuhkien torjunnassa;

d) toimia yhdessä eri ammattialoja ja tieteenaloja monipuolisesti edustavien, sekä valtiollisten että valtioista riippumattomien, asiantuntijoiden kanssa ja kutsua näitä vuoropuheluun; ja

e) osallistaa toimintaansa sellaisia sidosyhteisöjä tai toimia yhteistyössä sellaisten sidosyhteisöjen kanssa, jotka keskittyvät erityisiin yhdessä tai erikseen mahdollisesti hybridiuhkia muodostaviin toimintoihin, menetelmiin tietämyksen hankkimiseksi näiden toimintojen luonteesta sekä keinoihin sopeuttaa organisaatioita käsittelemään hybridiuhkia nykyistä tehokkaammin.

4 kappale

Toimielimet

1. Keskuksen toimielimet ovat johtokunta ja sihteeristö. Sihteeristöä johtaa johtaja.

2. EU:n ja Naton henkilöstön edustajia on määrä kutsua osallistumaan keskuksen toimintaan, mukaan lukien osallistuminen johtokunnan kokouksiin, kuitenkin siten, etteivät Nato ja EU ole keskuksen osallistujia eikä kummallakaan ole äänioikeutta johtokunnassa.

5 kappale

Johtokunta

1. Johtokunta koostuu osallistujien edustajista, ja sen tehtävänä on

a) nimittää keskuksen johtaja;

b) valita johtokunnan puheenjohtaja, joka toimii johtokunnan kokousten puheenjohtajana, kolmen (3) vuoden toimikaudeksi;

c) määrittää keskuksen toimintaperiaatteet ja hyväksyä sen työohjelma;

d) hyväksyä keskuksen talousarvio ja tilinpäätös johtajan ehdotuksen perusteella;

e) hyväksyä 7 kappaleessa tarkoitetut vuosittaiset osallistumismaksut;

f) hyväksyä uusien osallistujien ottaminen keskukseen 11 kappaleen mukaisesti;

HE 59/2017 vp

g) tehdä päätöksiä ja antaa sisäisiä määräyksiä yleisistä teknisistä, taloudellisista ja hallinnollisista asioista, mukaan lukien sisäiset turvallisuussäännöt, liitettäväksi tähän yhteisymmärryspöytäkirjaan täydentävinä asiakirjoina, kuten liitteinä ja lisäyksinä, jotka ovat erottamaton osa yhteisymmärryspöytäkirjaa;

h) hyväksyä ohjeita, jotka voivat olla tarpeen keskuksen ja sen toimielinten toiminnan kannalta; ja

i) hyväksyä keskuksen työjärjestys ja muuttaa sitä.

2. Päätökset tehdään läsnä olevien ja äänestävien johtokunnan jäsenten konsensuksella, jollei tässä yhteisymmärryspöytäkirjassa tai työjärjestyksessä toisin määrätä. Konsensukseksi katsotaan se, että kaikki osallistujat äänestävät ehdotuksen puolesta tai sitä vastaan tai pidättyvät äänestämästä. Jotta päätös hyväksyttäisiin, ehdotusta puoltavia ääniä on oltava vähintään yksi. Jos ehdotusta vastustetaan yhdellä äänellä, päätöstä ei hyväksytä konsensuksella.

6 kappale

Sihteeristö

Sihteeristön, jota johtaa johtaja, on tarkoitus muodostua keskuksen henkilöstöstä. Sihteeristö

a) hoitaa keskuksen hallintoa ja tavanomaisia tehtäviä: koulutusta, harjoituksia, neuvontaa, tutkimusta ja teknologiaa;

b) ylläpitää ja hallinnoi keskuksen verkkosivuja;

c) analysoi ja koordinoi keskukselle merkityksellistä sidosyhteisöjen toimintaa;

d) valmistelee ja järjestää johtokunnan kokoukset; ja

e) toimii yhteistyössä osallistujien, EU:n ja Naton kanssa ja pitää yhteyttä niihin.

7 kappale

Resurssit

1. Keskuksen määrärahat, joiden on määrä kattaa osallistumiseen liittyvät kulut käytettävissä olevien varojen mukaan sekä sovellettavien säädösten ja määräysten mukaisesti, voivat koostua seuraavista:

a) vuosittaiset osallistumismaksut

b) vapaaehtoiset maksut.

2. Suomi vastaa keskuksen toimitilojen ylläpitoon liittyvistä kuluista, kuten toimitilojen vuokrista ja ulkoisen turvallisuuden kuluista.

3. Osallistujat ja osallistumaan kutsutut kansainväliset järjestöt voivat antaa keskukselle muita resursseja ja luontoissuorituksia, kuten henkilöstöä, käytettävissä olevien varojen mukaan sekä sovellettavien säädösten ja määräysten mukaisesti.

4. Osallistujan antamaan henkilöstöön tai osallistumaan kutsuttujen kansainvälisten järjestöjen antamaan tukeen liittyvät ehdot määritetään tätä yhteisymmärryspöytäkirjaa täydentävissä asiakirjoissa, kuten liitteissä ja lisäyksissä, jotka ovat erottamaton osa yhteisymmärryspöytäkirjaa.

HE 59/2017 vp

8 kappale

Turvallisuus

1. Keskuksen ulkoisesta turvallisuudesta vastaa Suomen tasavalta.
2. Keskuksen toimitilojen sisäisestä turvallisuushallinnosta, kuten vierailuista, turvallisuusselvityksistä ja tietoturvallisuudesta, vastaa johtaja tai hänen nimeämänsä henkilö johtokunnan hyväksymien keskuksen turvallisuusmääräysten mukaisesti toimien.
3. Tämän yhteisymmärryspöytäkirjan mukaisesti tai keskuksen toiminnan yhteydessä tallennettavaan, käsiteltävään, tuotettavaan, siirrettävään tai vaihdettavaan turvallisuusluokiteltuun tietoon sovelletaan ehtoja, joista määrätään kulloinkin sovellettavissa tällaisen tiedon turvallisuutta ja suojaamista koskevissa järjestelyissä.
4. Keskuksen sisäisissä turvallisuussäännöissä määrätään yleiset vähimmäisvaatimukset keskuksessa käsiteltävän turvallisuusluokitellun tiedon suojaamiseksi tapauksen mukaan. Jos nämä säännöt ovat ristiriidassa mahdollisen tietoa koskevan sopimuksen kanssa tai antavat heikomman suojan kuin tämä sopimus, noudatetaan sopimuksen ehtoja.

9 kappale

Riitojen ratkaiseminen

Osallistujat aikovat ratkaista tämän yhteisymmärryspöytäkirjan tulkintaa tai soveltamista koskevat riidat yksinomaan neuvotteluteitse, saattamatta tällaisia riitoja kansallisen tai kansainvälisen tuomioistuimen tai kolmannen osapuolen ratkaistavaksi.

10 kappale

Allekirjoittaminen ja voimaantulon ajankohta

1. Tämä yhteisymmärryspöytäkirja on aluksi avoinna allekirjoittamista varten Itävallan tasavallan, Tanskan kuningaskunnan, Viron tasavallan, Suomen tasavallan, Ranskan tasavallan, Saksan liittotasavallan, Italian tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Alankomaiden kuningaskunnan, Norjan kuningaskunnan, Puolan tasavallan, Espanjan kuningaskunnan, Ruotsin kuningaskunnan, Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksille.
2. Yhteisymmärryspöytäkirjan on tarkoitus tulla voimaan sinä päivänä, jona viisi (5) tämän kappaleen 1 kohdassa lueteltua valtiota, mukaan lukien Suomen tasavallan hallitus, on allekirjoittanut sen. Sihteeristö ilmoittaa voimaantulopäivän kyseisille allekirjoittajille.
3. Kunkin sellaisen 1 kohdassa luetellun valtion osalta, joka allekirjoittaa yhteisymmärryspöytäkirjan sen voimaantulon jälkeen, yhteisymmärryspöytäkirja tulee voimaan allekirjoituspäivänä.

HE 59/2017 vp

11 kappale

Uudet osallistujat

1. Yhteisymmärryspöytäkirjan tultua voimaan johtokunta voi yksinkertaisella enemmistöllä tehdyllä päätöksellä kutsua sellaisen valtion hallituksen, jota ei luetella 10 kappaleen 1 kohdassa ja joka on EU:n tai Naton jäsen, osallistumaan yhteisymmärryspöytäkirjan mukaiseen yhteistyöhön.

2. Jos tämän kappaleen 1 kohdan mukaisesti kutsuttu valtion hallitus päättää osallistua, sen tulee ilmoittaa sihteeristölle aikomuksestaan osallistua. Tällaisen valtion osalta yhteisymmärryspöytäkirjan on tarkoitus tulla voimaan ja kyseisestä valtiosta on tarkoitus tulla osallistuja sinä päivänä, jona sihteeristö vastaanottaa sen ilmoituksen.

12 kappale

Muutokset

Tätä yhteisymmärryspöytäkirjaa voidaan milloin tahansa muuttaa osallistujien yksimielisellä kirjallisella suostumuksella. Sihteeristö ilmoittaa osallistujille muutoksen voimaantulon ajankohdan.

13 kappale

Voimassaolo ja irtisanominen

1. Tämä yhteisymmärryspöytäkirja tehdään toistaiseksi.

2. Osallistuja voi irtisanoa yhteisymmärryspöytäkirjan milloin tahansa, mutta sen tulisi pyrkiä ilmoittamaan irtisanomisesta kirjallisesti kolme (3) kuukautta etukäteen sihteeristölle, joka antaa ilmoituksen välittömästi tiedoksi muille osallistujille; tällöin kuitenkin 8 kappaleen mukaiset sitoumukset pysyvät voimassa myös yhteisymmärryspöytäkirjan voimassaolon päättämisen tai osallistujan irtisanoutumisen jälkeen.

14 kappale

Voimassaolon päättäminen

1. Tämän yhteisymmärryspöytäkirjan voimassaolo voidaan päättää, jos milloin tahansa sen voimaantulon jälkeen osallistujia on vähemmän kuin neljä (4) tai jos Suomen tasavalta päättää lopettaa osallistumisensa.

2. Jos yhteisymmärryspöytäkirjan voimassaolo päätetään, osallistujille annetaan voimassaolon päättämisilmoituksesta lukien kuusi (6) kuukautta aikaa saattaa päätökseen yhteisymmärryspöytäkirjan mukaiset toiminnot, jotka ovat olleet meneillään voimassaolon päättämisen ajankohtana; tällöin kuitenkin 8 kappaleen mukaiset sitoumukset pysyvät voimassa myös yhteisymmärryspöytäkirjan voimassaolon päättämisen tai osallistujan irtisanoutumisen jälkeen.

15 kappale

Suhde kansalliseen ja kansainväliseen oikeuteen

1. Tämä yhteisymmärryspöytäkirja ei luo kansainväliseen oikeuteen tai osallistujien lainsäädäntöön perustuvia oikeuksia tai velvoitteita.

2. Yhteisymmärryspöytäkirjaa ei voi kirjata Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan 102 artiklan mukaisesti.

Tämä yhteisymmärryspöytäkirja allekirjoitetaan [...ssa] [... päivänä ...kuuta 2017] yhtenä alkuperäiskappaleena englannin kielellä. Yhteisymmärryspöytäkirjan alkuperäiskappaleen tallentaa sihteeristö, joka toimittaa oikeaksi todistetut jäljennökset kullekin osallistujalle.

Itävallan tasavallan hallituksen puolesta

Tanskan kuningaskunnan hallituksen puolesta

Viron tasavallan hallituksen puolesta

Suomen tasavallan hallituksen puolesta

Ranskan tasavallan hallituksen puolesta

Saksan liittotasavallan hallituksen puolesta

Italian tasavallan hallituksen puolesta

Latvian tasavallan hallituksen puolesta

Liettuan tasavallan hallituksen puolesta

Alankomaiden kuningaskunnan hallituksen puolesta

Norjan kuningaskunnan hallituksen puolesta

Puolan tasavallan hallituksen puolesta

Espanjan kuningaskunnan hallituksen puolesta

Ruotsin kuningaskunnan hallituksen puolesta

Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen puolesta

Amerikan yhdysvaltojen hallituksen puolesta